

Çocukluk Ça?? Olumsuz Ya?ant?lar Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çocukluk Ça?? Olumsuz Ya?ant?lar Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19090>

Özet

Çocukluk Ça?? Olumsuz Ya?ant?lar Ölçe?i (ÇÇOYÖ), bireylerin çocukluk dönemlerinde maruz kald??? potansiyel olarak travmatik ve stres yaratan deneyimleri kapsamlı bir şekilde de?erlendirmek amacıyla geli?tirilmis bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle **Çocukluk Ça?? Olumsuz Ya?ant?lar** (ÇÇOY) kavramının Türkiye popülasyonundaki yaygınlığını, türlerini ve bunların uzun vadeli sağlık ve psikososyal sonuçlarla ilişkisini incelemek için uyarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe Formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Gündüz ve arkadaşları tarafından 2018 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, ölçeğin Türk kültürüne uygunluğunu ve yüksek düzeyde **psikometrik** yeterliliğe sahip olduğunu göstermeyi amaçlanmıştır.

Ölçek, çocukluk döneminde yaşanan ihmal, istismar ve hane halkı içlev bozuklukları gibi kritik alanları ölçerek, bu olumsuz deneyimlerin klinik ve araştırma bağlamlarında doğru bir şekilde saptanmasına olanak tanır. ÇÇOYÖ, temel olarak ruh sağlığı profesyonellerine ve araştırmacılara, bireylerin mevcut ruhsal durumları ile geçmiş travmatik deneyimleri arasındaki korelasyonları anlamada önemli bir zemin sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çocukluk ça?? olumsuz ya?ant?lar, **ACEs**, travma, istismar, ihmal, psikometri, uyarılma, geçerlik, güvenilirlik, Gündüz.

Yazarlar

Gündüz, A., Ya?ar, A.B., Gündo?mu?, ?. , Savran, C., Konuk, E.

Amaç

Çocukluk Ça?? Olumsuz Ya?ant?lar Ölçe?i'nin temel amacı, bireylerin 18 yaşından önce deneyimlediği çe?itli olumsuz yaşam olaylarının (fiziksel, duygusal, cinsel istismar, ihmal ve ev içi içlev bozuklukları dahil) varlığını ve sıklığını standardize edilmiş bir yöntemle ölçmektir. Ölçeğin Türkçe Formunun uyarlanması özel amaç ise, uluslararası geçerliliği kanıtlanması bu aracın Türk popülasyonunda da güvenilir ve geçerli bir şekilde kullanılabilmesini sağlamaktır.

Bu ölçek, klinik uygulamada risk de?erlendirmesi yapmak, uzunlamasına araştırmalarda olumsuz ya?ant?ların uzun süreli etkilerini incelemek ve halk sağlığı girişimlerinin planlanmasına veri sağlamak gibi çok çe?itli alanlarda kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Ölçek, özellikle ruh sağlığı bozukluklarının etiolojisinde çocukluk ça?? travmaları'nin rolünü araştıran çalışmalar için kritik bir araçtır.

Yap?

Çocukluk Ça?? Olumsuz Ya?ant?lar Ölçe?i, **Adverse Childhood Experiences (ACEs)** kavramsal çerçevesine dayanmaktadır. Bu yap?, çocukluk döneminde kronik stres yaratan ve nörobiyolojik geli?imi olumsuz etkileyebilecek deneyimleri kapsar. Genellikle üç ana kategoride toplanan olumsuz ya?ant?lar? ölçer:

İstismar: Fiziksel, duygusal veya cinsel istismar.

İhmal: Fiziksel veya duygusal ihmal.

Hane Halk? ??lev Bozuklu?u: Aile içi ?iddete tan?k olma, ebeveyn ayr?l???/bo?anmas?, ebeveynin madde ba??ml?l???, ebeveynin ak?l hastal??? veya hapse girmesi.

Ölçek, bu farklı olumsuz ya?ant? türlerinin toplam say?s?n? (ACE Skoru) hesaplayarak, bireyin ya?am boyu sa?lık riskini tahmin etmede kullan?lan nicel bir gösterge sunar. Yüksek ACE skorlar?, genellikle fiziksel hastalıklar, ruh sa?l??? sorunlar? ve riskli davran???larla güçlü bir şekilde ili?kilidir.

Geçerlik

Gündüz ve arkadaşlar? (2018) tarafından yap?lan Türkçe uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in yap?salsal **geçerlilik** kan?tlar?n? sa?lamak amacıyla çe?itli analizler yürütülmü?tür. Orijinal kaynakta spesifik geçerlik de?erleri belirtilmemi? olsa da, uyarlama çal??mas?n?n temel amacı, ölçe?in Türk kültüründeki teorik yap?y? ölçme yetene?ini do?rulamaktır.

Bu tür bir uyarlama çal??mas?nda beklenen geçerlik türleri ?unlard?r:

Yap? Geçerli?i: Do?rulamaya? veya aç?klay?c? **faktör analizi** kullan?larak ölçe?in maddelerinin teorik alt boyutlar? alt?nda toplan?p toplanmad???n?n incelenmesi.

Ölçüt Ba?lant?l? Geçerlik: Ölçek skorlar?n?n, çocukluk travmalar?yla teorik olarak ili?kili oldu?u bilinen di?er psikopatoloji ölçütleri (örn., depresyon, anksiyete, dissosiyasyon ölçekleri) ile korelasyonunun incelenmesi (benzer ölçek geçerli?i).

Güvenirlik

Çocukluk Ça?? Olumsuz Ya?ant?lar Ölçe?i Türkçe Formunun **güvenirlik** çal??mas?, Gündüz ve ekibi tarafından iç tutarlılık yöntemi kullan?larak gerçekleştirilmiştir. Ölçe?in maddelerinin aynı yap?y? ne kadar tutarlı bir şekilde ölçtü?ünü gösteren Cronbach Alfa katsay?s?n?n hesaplanması, bir uyarlama çal??mas?n?n temel gereklili?idir. Orijinal kaynakta spesifik de?erler belirtilmemiştir, ancak yay?mlanan çal??mada kabul edilebilir düzeyde güvenilirlik katsayılar?n?n (genellikle $\alpha > 0.70$) elde edildi?i varsayılmaktadır.

Güvenirli?in sa?lanmas?, ölçe?in ayn? bireyden farkl? zamanlarda veya farkl? madde setleriyle tutarl? sonuçlar alabilme yetene?ini garanti eder. ÇÇOYÖ, çocukluk döneminde ya?anan sabit olaylar? ölçtü?ü için, zamana ba?l? test-tekrar test güvenilirli?inin de yüksek olmas? beklenir; ancak uyarlama çal??mas?nda bu bilgiye dair kesin bir veri sunulmam??t?r.

Faktör Analizi

Uyarlama çal??malar?nda, ölçe?in orijinal yap?s?n?n hedef kültüre uygunlu?unu test etmek için genellikle **faktör analizi** uygulan?r. Gündüz ve arkadaş?lar?n?n (2018) çal??mas?nda, Çocukluk Ça?? Olumsuz Ya?ant?lar Ölçe?i Türkçe Formunun faktör yap?s?n?n incelendi?i ve muhtemelen orijinal ölçe?in boyutlar?n? do?rulayan bir yap?n?n ortaya ç?kar?ld??? dü?ünülmektedir. Bu analiz, ölçe?in maddelerinin mant?ksal ve istatistiksel olarak istismar, ihmal ve hane halk? i?lev bozuklu?u gibi alt faktörlere ayr?l?p ayr?lmad???n? belirler.

Faktör analizinin sonuçlar?, ölçe?in kültürel farkl?l?klar nedeniyle yeniden yap?land?r?lmas? gerekip gerekmedi?i veya orijinal çok boyutlu yap?s?n?n korunup korunamayaca?? hakk?nda önemli bilgiler sunar. Ba?ar?l? bir faktör yap?s?, ölçe?in yap? geçerli?inin güçlü bir göstergesidir.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: Genellikle **Likert ölçe?i** veya dikotom (Evet/Hay?r) format?nda öz bildirim ölçe?i.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlanan Form)

Popülasyon Grubu: Klinik ve genel popülasyon yeti?kinleri (Çocukluk ya?ant?lar?n? retrospektif olarak de?erlendirenler).

Ya? Grubu: 18 ya? ve üstü.

Popülasyon Detaylar?: Gündüz ve arkadaş?lar?n?n çal??mas?, genellikle psikiyatri kliniklerine ba?vuran hastalar veya üniversite ö?rencileri gibi eri?ilebilir örneklem üzerinde yürütülmü?tür.

Test Metodolojisi: Öz Bildirim yöntemi kullan?larak bireylerden çocukluk dönemlerinde (0-18 ya?) ya?ad?klar? olumsuz olaylar? hat?rlamalar? ve i?aretlemeleleri istenmektedir.

Anahtar Kelimeler

Çocukluk ça?? travmas?, ruh sa?l???, psikopatoloji, **ACE skoru**, öz bildirim, uyarlama, psikometrik özellikler, Anadolu Psikiyatri Dergisi.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: An?l Gündüz

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

?leti?im E-posta Adresi: anilgndz@gmail.com

Yaz??ma Adresi: Çal??man?n yap?ld??? kuruma ait adres bilgisi (Kaynakta mevcut de?ildir).

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

?zinler: Ölçe?in kullan?m? için sorumlu yazar (An?l Gündüz) ile ileti?ime ge?ilmesi önerilmektedir.

Ücret: Ticari olmayan akademik kullan?mlar için genellikle ücretsizdir; ancak yazarla teyit edilmesi gereklidir.

Test Y?I? (Uyarlama): 2018.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas?na buradan ula??labilir: cocukluk-cagi-olumsuz-yasantilar-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Gündüz, A., Ya?ar, A.B., Gündo?mu?, ?. , Savran, C.ve Konuk, E.(2018). Çocukluk Ça?? Olumsuz Ya?ant?lar Ölçe?i Türkçe Formunun geçerlilik ve güvenilirlik çal??mas?, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(1), 68-75.

Çocukluk Ça?? Olumsuz Ya?ant?lar Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri kaynak içerikte sa?lanmad??? için, bu bölüme ölçek maddeleri eklenememi?tir. Maddelerin içeri?i, genellikle çocukluk ça?? istismar, ihmal ve ev içi i?lev bozukluklar? alanlar?n? kapsar.